

XVI. Yüzyıla Ait Türkçe Dîvan Neşirleri

Ömer ZÜLFE*

OSMANLI DEVLETİ'NİN, tarihî akışı içerisinde idarî, siyasî, askerî, mimarî, ilmî ve edebî sahalarda başta olmak üzere en mükemmel seviyeye çıktığı, atılımlarıyla en etkin, yönetimleriyle en yetkin sultanların yetiştiği, o sultanların gölgesinde ya da gölgesinin ulaştığı her coğrafyada, uz dilli şairlerin şiir dili olarak Türkçeyi inceliklerle işlediği XVI. yüzyılı, altın bir çağ olarak tanıtmak çok da yanlış olmasa gerektir. Bu yüzyılda vücuda gelen eserlerde dönemin ihtişamını sezme, her ayrıntıda sanatın ulaştığı seviyeyi görmek mümkündür. XIV. yüzyılda temelleri atılan, XV. yüzyılda mükemmelliğe giden yolda hazırlıkları tamamlanan Osmanlı edebiyatı, XVI. asırda hem çağında, hem de sonraki devirlerde tesirini sürdürerek klasik vasfını taşıyacak şairler yetiştirmiştir. Bugün için, Türk şiirinin klasik dönemini şekillendiren bu şairlerin divanları üzerinde yapılan ilmî çalışmalar, Osmanlı edebiyatı araştırmalarının ilk örnekleri sayılabilir. Daha sonraki ilmî faaliyetleri yönlendirip yönetmesi bakımından önem arz eden bu eserleri, nitelik ve nicelik bakımından tanıtmak yerinde olacaktır.

Sadettin Nüzhet Ergun, *Bâkî: Hayatı ve Şiirleri*, c. I, Dîvân,
İstanbul: Sühulet Kitap Yurdu, 1935, xv+503 s.

Yeni harflerle ilk XVI. yüzyıl divan neşri Sadettin Nüzhet Ergun'un *Bâkî: Hayatı ve Eserleri* adlı kitabıdır. Kitap bir başlangıç bölümünden sonra kasideler, terki-bend, terci-bend, gazel, kıtalar, beyitler ve Farsî şiirler başlıkları taşıyan metin bölümünden oluşur. Metinde 28 kaside, 1 terki-bend, 1 terci-bend, 7 tahmis, 560 gazel, 20 kıta, 27 beyit yer almaktadır. Buna göre eserde 642 Türkçe manzume bulunmaktadır. Farsça şiirler, 3 tahmis, 8 gazel, 4 kıta ve üç beyittir. Metnin yazımında çeviriyazı abecesi kullanılmamış olup her manzumeye 1'den başlayarak numara verilmiştir. Her beyit numaralandırılmış, şiirlerin başında vezinler gösterilmiş, ancak işaretleme yapılmamıştır. Farsça tamlamalar-

* Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

da “-” işareti kullanılmıştır. Metin koyu puntoyla dizilmiş, şairin mahlâsı normal yazı karakteri ile eğik verilmiştir. Uzun sesliler, şapka işaretiyle belirtilmiştir. Kimi özel adlar eğik dizilmiş, Farsça şiirlerin tercümesi yapılmamıştır. Eserin ilmî metotlar çerçevesinde hazırlandığı söylenemez.

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Bey Divânı*,

İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı, 1945, xxiv+450+32 s.

Yeni harflerle ve ilmî hüviyet taşıyan ilk yayın, Ali Nihat Tarlan'ın *Hayâlî Bey Divânı* adlı eseridir. Hayalî Bey'in hayatını ve edebî kişiliğini tanıtan bir girişle başlayan kitapta çeviriyazı abecesine yer verilmiştir. Her biçim veya türün kendi içerisinde numaralandığı eserde, gazeller buldukları kafiye harfine göre yine kendi içerisinde numaralandırılmıştır. Ayrıca her beyte de sayı verilmiştir. Divanın tenkitli metni hazırlanmış, yararlanılan nüshalar ve nüsha farklılıkları dipnotlarda gösterilmiştir.

Abdülbaki Gölpınarlı, *Fuzûlî Divanı*,

İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1948, clxiii+432 s.

Bu iki kitaptan sonra yayımlanan eser, Abdülbaki Gölpınarlı'nın *Fuzûlî Divanı* adlı eseridir. Bir *Önsöz*'le başlayan kitapta, *Fuzûlî'nin Hayatı*, *Fuzûlî'nin Şiiri*, *Fikir Hayatı*, *Fuzûlî'de Tasavvuf*, *Fuzûlî'de Aşk*, *Ahlâkı ve Bazı Fikirleri*, *Fuzûlî'nin Dili*, *Fuzûlî'ye Göre Fuzûlî*, *Fuzûlî'de Realite*, *Fuzûlî'nin Tesiri*, *Fuzûlî'nin Eserleri*, *Bastırduğumuz Divanı Nasıl Hazırladık?* başlıklarını taşıyan geniş bir inceleme bölümü yer almaktadır.

Metin, 1 Mukaddime, 299 gazel, 5 murabba, 4 muhammes, 1 tahmis, 1 tanzir, 1 terkib-bend, 1 terci-bend, 47 kıta, 2 beyit, 81 rübaî, 1 şüpheli na't, 6 kıta ve bir matladan oluşur. Ayrıca Arapça ve Farsça şiirlerin tercümeleri verilmiştir.

Metnin yazımında çeviriyazı abecesi kullanılmamış, her şiire sayı verilmiş, beyitler numarayla gösterilmemiştir. Farsça tamlamalara “-” işareti konulmuş, nüsha farkları dipnotlarda gösterilmiştir. Vezinler, topluca kitabın sonunda, ait oldukları şiirler belirtilerek verilmiştir.

Eserin sonunda seçme bir sözlükle birlikte kişi ve yer adları dizini bulunmaktadır. Kitaba şiirlerin ilk mısralarından oluşan bir de fihrist eklenmiştir.

Ali Nihat Tarlan, *Fuzûlî Divanı Musammat-Mukatta' ve Rübailer Kısmı*,

İstanbul: 1950, 248+10 s.

Eser bir *Önsöz*'den sonra *Transkripsiyon ve Karşılaştırılan Nüshalar* başlıklarıyla devam eder. Dibace ve kasideler bölümünün yer almadığı metin kısmın-

da 294 gazel, 2 terci-bend, 2 müseddes, 2 tahmis, 3 muhammes, 3 murabba, 42 kıta, 5 Arapça, 2 Farsça, 76 rübâî bulunmaktadır.

Arapça ve Farsça şiirler ilgili dillerin alfabesiyle yazılmış olup, okunuşu ya da çevirisi verilmemiştir. Metnin yazımında çeviriyazı abecesi kullanılmış, her şiir ve her beyit numaralandırılmış, nüsha farkları dipnotlarda gösterilmiş, Farsça terkiplerde ve birleşik kelimelerde “-” işareti kullanılmıştır.

Bu ilk yayınlardan sonra, tuttıkları yol bakımından ayrıcalık gösteren ve az çok örnek alınan eserler şunlardır:

Abdülkadir Karahan, *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1966, 18+xxx+214+29 s.

Eser, *Figânî'nin Şiirleri Üzerine, Figânî Divançesi Nüshalarının Tanıtılması, Kaynaklar ve Bibliyografik Özet, Figânî'nin Hayatı, Figânî'nin Sanatı ve Şöhreti, Transkripsiyon Sistemi ve Metin Tesbitinde Göz Önünde Bulundurulmuş Esaslar* başlıklarını ihtiva eden bir girişle başlar.

Daha sonra *Figânî Divançesi* bölümü gelir. Bu bölümde 8 kaside, 107 gazel ve 2 tahmis vardır. Eserin sonuna bir de sözcük dizini eklenmiştir. Ayrıca eserde 2 minyatür, 29 tıpkıbasım yer almaktadır.

Metin yayımında her şiire ayrı ayrı numara verilmiş, gazeller elifba sırasına göre dizilmiş, beyitler üçer üçer numaralandırılmış, nüsha farkları dipnotlarda gösterilip, her şiirin başına vezin yazılmış ve altına işaretlenmiştir. Çeviriyazı abecesi kullanılmıştır.

Eserin en önemli yönünü metnin sonuna eklenen sözcük dizini oluşturur. Dizinde kelimeler, çeviriyazı abecesiyle dizilmiş, Türkçe kelimelerin türemiş biçimleri alt başlık olarak verilmiş ve “K.”, “G.” biçiminde kısaltılarak geçtiği yer belirtilmiştir. Bu kitabın XVI. yüzyıl neşirleri arasında ilk dizinli metin yayını olduğu söylenebilir.

Coşkun Ak, *Muhibbî Divanı*,

**Ankara: Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser,
No. 129, 1987, 875 s.**

Eser iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, *Muhibbî (Kanuni Sultan Süleyman)'ın Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Şiir Görüşü, Dil ve Üslûp, Tesirinde Kaldığı Türk ve İran Şairleri, Dinî-Tasavvufî Unsurlar* kısımlarına ayrılmıştır. İkinci bölüm, nüshaların tanıtımından sonra metin yayımı ve çeviriden oluşur.

Çeviriyazı abecesiyle verilen tenkitli metinde 2799 gazel, 1 mesnevi, 1 elifname, 1 terci-bend, 18 muhammes, 30 murabba, 5 nazım, 51 dörtlük ve 217 müfred vardır.

Nesre çeviriyle birlikte sunulan tenkitli metinde çeviriler, beyitlerin hemen altında verilmiş, vezinler her manzumenin sonunda yer almıştır. Her beyte numara verilmiş olup metin koyu puntoyla, çeviriler eğik karakterle dizilmiştir. Nüsha farkları dipnotlarda gösterilmiştir. Metin büyük boy sayfaya iki sütün hâlinde yazılmıştır. Eserin en önemli yanı XVI. yüzyıl şairlerine ait çevirisi bulunan ilk çalışma olmasıdır.

Edith Ambros, *Candid Penstrokes: The Lyrics of Me'âlî an Ottoman Poet of XVIth Century*, Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1982, xxii+520+2 s.

Şairin hayatı, kişiliği ve şairliği üzerine bir incelemeyle başlayan eser, metin yayını ve dizinle son bulmaktadır. Şairliği bölümünde vezin, kafiye, biçim ve türler incelenmiş, cümle yapısına ve edebî sanatlarla değinilmiştir.

Metin bölümü, kaside, kıta, murabba, mersiye ve müfretler biçiminde düzenlenmiştir. Her manzumeye birden başlayarak numara verilmiştir. Buna göre metinde 383 şiir vardır. Gazellerin sıralanışında elifba sırası gözetilmemiş, son harflere göre abece sırasına uyulmuştur. Nüsha farkları dipnotlarda gösterilmiştir. Şiirlerin başına vezinler konulmuş ancak herhangi bir işaretle gösterilmemiştir.

Bu çalışmanın farklı yanı gazellerin bugünkü abece sırasına göre dizilmiş olmasıdır.

Mehmet Çavuşoğlu, *Amrî Divan*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1979, 208 s.

Kitapta bir *Önsöz*'den sonra, *Amrî* ana başlığı altında, *Şahsiyet ve Çevresi*, *Şairliği ve Eseri* alt başlıklarıyla şairin hayatı ve edebî kişiliği incelenmektedir. *Divan'ın Düzenlenmesinde Başvurulan Yazmalar*, *Başvurulan Kaynaklar ve Kısaltmalar* ve son olarak *Transkripsiyon Sistemi* başlıklarından sonra kitabın asıl kısmı olan *Metin* bölümü gelmektedir.

Temelini Manchester John Rylands Library, N. 62 adlı divanlar mecmuasındaki şiirlerin oluşturduğu 1 kaside, 1 terci-bend, 5 murabba-yı mütekerrir, 143 gazel, 5 kıta, 2 nazım, 1 rübaî, 9 dördlü (7'si tuyuğ) ve 7 beyit vardır.

Manzumelerin sıralanışında gazeller kendi içerisinde, kaside ve musammatlar birarada kendi içerisinde ve yine kıta, dördlü ve beyitler birarada kendi içerisinde numaralandırılmıştır. Buna göre kitapta 174 manzume vardır.

Metnin yazımında çeviri yazı abecesi kullanılmış, her şiire ve her beyte numara verilmiş, geçtiği yerler dipnotlarda gösterilmiştir. Vezinler şiirlerin başına yazılmış ancak işaretleme yapılmamıştır. Arapça ve Farsçada alıntılar eğik dizilmiş, tercümeleleri dipnotta yazılmıştır.

Bu çalışmayı, Osmanlı şiiri için önemli bir kaynak olan şiir mecmualarında bulunan şiirlerin de metin yayınına katıldığı ilk kitap olarak kabul etmek mümkündür.

Buraya kadar XVI. yüzyıl divan neşirlerinden farklılık taşıyan ve az çok öbür yayınlara örnek olanların kısa tanıtımı yapıldı. Bunlardan sonra yapılan yayınlarda, eserlerin adlandırılmasından metnin yazımına, inceleme bölümlerinden kitaba konulan fihrist ve dizin gibi eklere kadar çok çeşitli yollar izlendiği görülmektedir. Neredeyse yayın sayısı kadar yayın çeşidi olduğu söylenebilir. Bütün bunlar ve bunların dışında kalan Osmanlı edebiyatı sahasında ortaya konan çalışmalar göz önünde bulundurularak metin yayını içeren kitaplar hakkında teklifler sunmak ve bunları tartışmaya açmak yararlı olacaktır. Burada mevcut yayınlar hakkında tenkit yolu tutulmadan, gerekçeleriyle birlikte yalnızca teklifler sunulacaktır.

Adlandırma

Kitapların adlandırılmasında birbirine uymayan farklı yollar izlendiği görülüyor. Okuyucuya kolaylık sağlayacak sağlıklı bir adlandırma için şunlar teklif edilebilir: Önce yaşadığı yılları belirleyici bir tanımlamayla eserin yazarı, sonra eserin adı ve son olarak onu yayına hazırlayanın adı verilebilir. Örnekleme gerekirse, Yahyâ Bey [ö. 1582]: *Dîvân*: Hazırlayan: Mehmet Çavuşoğlu. Eser üzerinde yapılan çalışmalar da bir alt başlık olarak kitap adında anılabilir. Şairin ölüm yılının bilinmediği durumlarda *XV. Yüzyıl Şâiri Çâkerî ve Dîvân'ı*¹ örneğinde görülen yol izlenebilir. Şairin ölüm yılı, yoksa yaşadığı yüzyıl belirtilmelidir. Bu yolla okuyucu, şairin yaşadığı dönemi, eserinin adını ve hazırlayanın esere katkılarını, kitabın kendisini görmeden bilme imkânına sahip olacaktır.

İnceleme Bölümü

Sunulan metin üzerinde ayrıntılı bir inceleme yapılmamışsa ya da inceleme bölümü ayrıca bir tez olarak sunulmuyorsa, bu bölümün, okuyucuya şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında ana hatlarıyla bilgi verecek hacimde olması yeterli olacaktır. Eseri ortaya konan şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında başka ayrıntılı çalışmalar yapılmış, makaleler yazılmışsa bu kısım, ayrıntıya girmeden özlü bir biçimde verilebilir. Şair ilk defa gün ışığına çıkarılıyorsa, hayatı ve edebî kişiliği hakkında elde edilen verilerin ortaya konması ve bunların geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmesi yarar sağlayacaktır.

Yazım Biçimi

Kaynak gösterilecek ilmî bir yayının, okuyucuya eserin aslını aynen yansıttacak, ayrıca yazmaya bakma ihtiyacı hissettirmeyecek bir yolla hazırlanması

1 Hatice Aynur, *XV. Yüzyıl Şâiri Çâkerî ve Dîvânı*, İstanbul, 1999, xi+262 s.

temel amaçtır. Bunun için öncelikle genel kabul görmüş çeviriyazı abecesinin kullanılması, birden çok nüshadan yararlanılmışsa nüsha farklarının mutlaka belirtilmesi sağlıklı bir metnin hazırlanmasında ilk atılacak adımlardır. Tenkitli metnin hazırlanmasında Ahmed Ateş'in "Metin Tenkidi Hakkında"² adlı önemli ve değerli yazısı göz önünde bulundurulduğu takdirde sağlam bir metin kurulması kolaylaşır. Metin oluşturulurken mevcut nüshaların yanı sıra önemli bir kaynak olan şiir ve nazire mecmualarının belli başlıları taranıp, burada bulunan şiirler veya bilgiler tenkit süzgecinden geçirilerek esere alınırsa daha zengin bir metin ortaya çıkar. Bu, bütün mecmuaların taranması gerektiği anlamına gelmez.

Eserin yazımında bugüne kadar birliği sağlamak adına ortaya konulan yöntem³ tercih edilebilir. Yazar, bu makaledeki tekliflere katılmıyorsa gerekçeleriyle birlikte kendi uyguladığı yöntemi eserinde belirttiği takdirde okuyucu eserin yazım yöntemi konusunda bilgilenmiş olacaktır.

Metnin yazımında yaygın olarak tutulan yol, cümle düzenine uyularak kimi noktalama işaretlerinin kullanılmasıdır. Bu yöntemde beyitlerin ikinci kanatları, cümle düzenine aykırı bir biçimde büyük harfle başladığı gibi özel adların ilk harfi de büyük yazılmaktadır. Ayrıca özel adlar kesme (') işaretiyle ayrılmaktadır. Az da olsa kimi yayınlarda⁴ bu yol benimsenmemiştir. Bütünüyle küçük harf tercih edilmiş, kesme işareti kullanılmamıştır. Bu ikinci yöntem, birincisine göre daha doğru görünmektedir. Eski yazıda büyük harf bulunmadığı gibi özellikle klasik dönem metinlerinde noktalama işaretleri de yer almaz. Mahlâslar veya önemli ibareler ya farklı renkte mürekkeple (sürh, mavi, altın rengi) yazılır ya da üst tarafı bir çizgiyle işaretlenir. Bu özellikleri korumak bakımından metin yazımında bütünüyle küçük harf kullanmak, noktalama işaretlerinden kaçınmak ve mahlâsları koyu renkte göstermek eserin aslına uymak bakımından yararlı olur.

Şiirlere numara verilirken, yaygın bir biçimde benimsenmiş olan, her nazım biçimini kendi içerisinde numaralama yolu tutulabilir. Özellikle gazelerde şiir sayısı üç veya dört haneli sayıları buluyorsa "001" veya "0001" biçiminde numara vermek, okuyucuya metnin gazel sayısı hakkında fikir vermesi bakımından faydalıdır. Eserin başında toplam manzume sayısı belirtilerek, sunulan eserde kaç şiir bulunduğu söylenmesi de yararlı olacaktır.

Beyitlere numara verilirken de farklı yöntemlerin kullanıldığı görülüyor. Her beyte numara vermek okuyucunun gözünü yorup fazla ayrıntıya sebep olacağından eksiltme yoluna gidilebilir. Beyit sayılarının üçer üçer yürütmesi

2 Ahmed Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, 1942, c. VII-VIII, s. 253-267.

3 İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, 1991, c. XI, sy. 1, s. 51-89.

4 Muharrem Ergin, *Kadı Burhaneddin Divanı*, İstanbul, 1980, XVII+543 s.

beş beyitli bir gazelin son iki beyti bir sonraki sayfanın başında kaldığında okuyucuya güçlük çıkarmaktadır. Bu ikisinin manzumenin kaçınıcı beyitleri olduğu veya şiirin kaç beyitten oluştuğu anlaşılammamaktadır. Bu yüzden yalnızca tek sayılı beyitlere numara vermek bir çözüm olarak sunulabilir.

Vezinler, şiirin başına yazılmalı ve işaretle belirtilmelidir. Ayrıca *Garâyibü's-Sıgar*⁵ yayınında olduğu gibi veznin başına ait olduğu bahrin yazılması da son derece faydalıdır. Bunun yanı sıra, metindeki vezinlerin toplamının, bahirlere göre tasnif edilerek, çalışmanın başında verilmesi, şairin dil ve üslûbunun belirlenmesine yardımcı olacağı gibi, vezin konusunda çalışacak araştırmacılara da kolaylık sağlayacaktır.

Çeviri

Klasik dönem metinlerinin günümüz Türkçesine çevrilmesi, birçok açıdan büyük önem taşımaktadır. Çeviri yapıldığında metni hazırlayanın şiirleri nasıl anladığı ortaya çıkacak, okuyucu buradan hareketle metne nüfuz edecektir. Böylece metin üzerinde düşünme ve bunun bir sonucu olarak da yeni yorumlara gitme imkânı sağlanmış olacaktır. Metinlerin çevirilerinin yapılmasının bu şiiri öğrenmekte güçlük çeken yüksek öğretim kurumlarındaki öğrenciler için de rehber niteliği taşıyacağı göz ardı edilmemelidir. Ayrıca, Osmanlı şiirine ilgi duyan genel okuyucu kitlesine de yol gösterici olması bakımından son derece yararlıdır. Böylece yılların getirdiği kopukluk bir nebze olsun aşılacaktır.

Çevirili metinlerin yazımında çok çeşitli yollar tutulabilir. Öncelikle çeviriler dipnotlarda metnin hemen altında verilebilir. Bu, yararlanmağı kolaylaştırıcı ve yerden kazandırıcı bir yoldur. Metni bir sayfaya ve çeviriye de karşı sayfaya verme yöntemi de tercih edilebilir. Yayınları yapılmış, üzerinde çalışılmış eserlerin, tenkitli metnini kitabın sonuna ekleyip, bütünüyle metinden sıyrılarak sanatkârane bir dille çevirisinin yapılması da genel okuyucu kitlesine hitap etmesi bakımından denenmesi gereken bir yol olarak görülebilir.

Dizin

Metinlerin sonuna dizin eklenmesinin birçok açıdan yararı vardır. Metni yayımlayan, kelime kadrosunu ve kullandığı tamlamaları görerek şairin dil ve üslûbu hakkında fikir edinebilir ve bunu değerlendirmeleri içerisinde gösterebilir. Eseri herhangi bir konu bakımından tarayacak araştırmacı, dizinden yararlanarak zamandan kazanır ve sonuca daha çabuk ulaşır. Bunun yanı sıra, farklı disiplinlerden araştırmacılar da dizin yoluyla kitaptan yararlanma kolaylığını elde edebilir. Bütün bunlar ilmî çalışmaların çabuklaşmasına ve genişle-

⁵ Ali Şîr Nevâyî, *Garâ'ibü's-sıgar İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*, Günay Kut (haz.), Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Yüksek Kurumu, 1994, xii+515 s.

mesine yol açacaktır. Özellikle hacimli metinlerde kelime ve tamlama dizininin bulunması, sonuca ulaşmayı hızlandırıcı, son derece faydalı bir uygulamadır.

Sonuç

Buraya kadar, mevcut metin neşirleri de göz önünde bulundurularak çeşitli teklifler sunuldu. Kuşkusuz bu tekliflerin eksik yönleri vardır. Bu yüzden burada sayılanlar sadece iyiyi arama çabası olarak kabul edilmelidir.

Sonuç olarak metin yayımında, eserin kullanıcıya daha yararlı olmasına çalışılmalı, daha geniş topluluklara ulaşabilecek bir yöntem geliştirilmeli, eskiyle olan bağı yeniden kuracak ve güçlendirecek bir yol tutulmalı ve eser hazırlanırken farklı disiplinlerin de ilgisi gözetilmelidir.

Kaynaklar

- 'Alî Şîr Nevâyî, *Garâ'ibü's-sıgar İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*, Günay Kut (haz.), Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Yüksek Kurumu, 1994, xii+515 s.
- Açıkgöz, Namık, "Klâsik Türk Şiiri Tenkîd Usûlüne Giriş ve "Bâki ve Dîvânından Seçmeler" Örneği", *Polemik*, Aralık 1992, sy. 7, s. 43-46.
- Açıkgöz, Namık, "Mesihî Divanı'nı Okurken", *Türk Dili*, 1997, sy. 550, s. 322-331.
- Açıkgöz, Namık, "Riyâzî, Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği: Dîvân, Sâkînâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkitli Metni", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2002, 544 y.
- Açıkgöz, Namık, *Riyâzî Divanı'ndan Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1990, vii+245 s.
- Ağaoğlu, Azad, "Şâhî Divanı mı Vâhî Divanı mı?", *Toplumsal Tarih*, 2001, sy. 93, s. 62-65.
- Ak, Coşkun ve Mehmet Akkaya, *Zâtî Dîvânından Seçmeler Bazı Şiirlerinin Şerhi*, Balıkesir: Alem Basın Yayın, 1993, 233 s.
- Ak, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Divanı*, Bursa: Uludağ Üniversitesi, 2001, 2 cilt, 1062 s.
- Ak, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ından Seçmeler*, Bursa: Gaye Kitabevi, 2000, 222 s.
- Ak, Coşkun, *Muhibbî Divanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser 129, 1987, 875 s.
- Ak, Coşkun, *Muhibbî'nin Farsça Divan'ı Metin-Çeviri*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1995, 102 s.
- Ak, Coşkun, *Zâtî Divanından Seçmeler, Bazı Şiirlerinin Şerhi*, Balıkesir, 1993, s. 233.
- Akarsu, Kamil, *Rumelili Zaifî, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanı'ndan Seçmeler*, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No. 2462, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi No. 634, Araştırma İnceleme Dizisi No. 40, 1993.
- Akay, Mehmet, "İbrahim Gülşenî'nin Divanı: İnceleme-Metin-Dil Hususiyetleri", Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1996, 315 y.
- Akkaya, Mehmet, "Şemsi Paşa Divanı İnceleme Edisyon Kritikli Metin", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1992, x+788 y.
- Akkaya, Mehmet, *Şemsi Paşa, Hayatı, Sanatı ve Dîvânından Seçmeler*, Balıkesir: Alem Yayinevi, 1995, 188 s.

- Aksoyak, İsmail Hakkı, "Gelibolulu Âli ve Divanlarının Tenkitli Metni", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 1999, 75+1551 y.
- Aksoyak, İsmail Hakkı, "Gelibolulu Mustafa Âli'nin Divanlarından Vâridâtü'l-Enîka'nın Neşri Üzerine", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 2000, sy. 9, s. 223-236.
- Aksu, Cemal, "Lutfî Divanı'nın Tahlili", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2002, xv+433 y.
- Aksu, Cemal, "Mevlânâ Sekkâkî Dîvânı, Hazırlayan Kemal Eraslan", *İlmi Araştırmalar*, 2000, sy. 9, 259-260 s.
- Aktaş, Ali, "Yetîm Divanı: İnceleme-Metin", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1997, 537 s.
- Akyüz, Kenan, Süheyl Beken, Sedit Yüksel ve Müjgan Cumbur, *Fuzûlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınevi, 1990, 329+113 s.
- Alparslan, Ali ve Kemal Eraslan, "Kâmrân Mirzâ'nın Divanı I", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1977-1979, c. xxiii, 1981, 37-163 s.
- Altun, Kudret, *Gelibolulu Mustafa Âli ve Dîvânı: Vâridâtü'l-Enîka*, Niğde: Özlem Kitabevi, 1999, xlvii+531+8 s.
- Altunel, İbrahim, "Hâletî-i Gülşenî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1988, iii+257 y.
- Ambros, Edith Gülçin, "Ilic, Slobodan: Hüseyin Lâmekânî: Ein Osmanischer Dichter Und Mystiker Und Sein Literarisches Werk.", *Wiener Zeitschrift für die Kunde Des Morgenlandes* 91, 2001, s. 473-75.
- Ambros, Edith, *Candid Penstrokes: The Lyrics of Me'âli an Ottoman poet of XVIth Century*, Berlin: Klaus Schwarz verlag, 1982, xxii+520+2 s.
- Araslı, Hamid, *Divan-ı Fuzûlî*, Bakü: Azarbeycan İlimler Akademisi, 1958, x+160 s.
- Araslı, Hamid, *Fuzulî Eserleri I Divan*, Bakü: Azarbeycan İlimler Akademisi, 1944, 420 s.
- Araslı, Hamid, *Şah İsmail Hatayî*, Bakü: 1946, 54+163 s.
- Araslı, Hamid, *Fuzûlî Eserleri III*, Bakü: Azarbeycan İlimler Akademisi, 1958, 466 s.
- Ateş, Ahmed, "Metin Tenkidi Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, 1942, c. vii-viii, 253-267 s.
- Avşar, Ziya, "Edirneli Nazmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Türkî-i Basit ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekil ve Türleri", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 1998, 666 y.
- Avşar, Ziya, "Revânî Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni", Niğde: Doçentlik Takdim Tezi, 2000, 368 s.
- Aydemir, Yaşar, *Behiştî Dîvânı, Behiştî, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 2000, xiv+768 s.
- Aynur, Hatice, *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları Tezler Yayınlar Haberler Toplu Sayı: 1990-2005*, İstanbul, 2005, 783 s.
- Aynur, Hatice, *XV. Yüzyıl Şairi Çâkerî ve Dîvânı*, İstanbul 1999, xi+262 s.
- Baştuğ, İbrahim, "Bâbü'r Divânı", *Bilge*, Güz 1995, sy. 7, s. 85-88.
- Bayak, Cemal, "Sehâbî Divanı Metin İzahlı İndeks", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1998, xxix+464 y.
- Boz, Erdoğan, "Hakîkî Divanı: Dil İncelemesi-Kısmî Çeviri-Yazılı Metin", Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, 1989, 878 y.
- Burmaoğlu, Hamit Bilen, "Lami'î Çelebi Divanı Hayatı Edebî Kişiliği Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni", Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1983.

- Burmaoğlu, Hamit Bilen, *Bursalı Lâmî Çelebi Divanından Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Kaynak Eserler Dizisi 25, 1989, 197 s.
- Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı, *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2001, x+133 s.
- Cihan, Selim, “Cenâbî Paşa ve Dîvanı”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1996, 419 y.
- Çabuk, Vahid, *Divan-ı Muhibbî Sultan Süleyman'ın Şiirleri*, 3 cilt, İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser 154, 155, 156, 1980 [c. I, 199 s.; c. II, 384 s.; c. III, 542 s.].
- Çavuşoğlu, Mehmet ve M. Ali Tanyeri, *Hayretî Divan Tenkitli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2868, 1981, xxiii+448 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet ve M. Ali Tanyeri, *Üsküplü İshak Çelebi Divan Tenkitli Basım*, İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, 1990, 378 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet ve M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divan*, 3. cilt, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 1216, 3369, 1987, 527 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Amrî Divan*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1979, 208 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Bâkî ve Dîvânından Örnekler*, İstanbul: 2001, 157 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Hayâlî Bey ve Divanı'ndan Örnekler*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı 1000 Temel Eser 125, 1987, 199 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Helâkî Divan Tenkitli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2979, 1982, 207 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Necatî Bey Divanı*, İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser 13, 269 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Vasfî Divan*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2709, 1980, 164 s.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Yahya Bey Divan*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2233, 1977, xvi+646 s.
- Çeltik, Halil, “Ümmî Şair Enverî ve Divanı”, *Bilge*, Yaz 2003, sy. 37, s. 77-78.
- Çetin, İsmail, “Ulvi Terzî-zâde: Dîvânı, Hayatı ve Edebî Şahsiyeti”, Yüksek Lisans Tezi, Fırac Üniversitesi, 1993, xx+626 y.
- Çınar, Türkân, “Hayâlî-i Gülşenî Divanı: Metin-İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1998, 317 y.
- Çıpan, Mustafa, “Muğlalı İbrâhim Şâhidî: Hayatı-Edebî Şahsiyeti-Eserleri-Dîvân ve Gülşen-i vahdet-Tenkitli Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1986, xxxiii+166 y.
- Dalbudak, Funda, “Handanî Divanı: Gazeller Bölümü-Metin İncelemesi”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 1995, 123 y.
- Dankoff, Robert, “S. Ilic, Edited By, Hüseyin Lâmekânî: Ein Osmanischer Dichter Und Mystiker Und Sein Literarisches Werk”, *Journal of the American Oriental Society* 121, 2001, sy. 4, s. 715-717.
- Demirel, Hamide, *The Poet Fuzuli: His Works, Study of his Turkish, Persian and Arabic Divans*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1991, ix+315 s.
- Derdiyok, İ. Çetin, “Prof. Dr. Mine Mengi, Mesihî Divanı”, *Türk Dili*, Şubat 1996, sy. 530, s. 370-372.

- Derdiyok, İ. Çetin, *Cemâlî Hayatı, Eserleri ve Dîvânı: İnceleme, Tenkitli Metin, Tıpkıbasım*, Harvard, 1994, 170 s.
- Dilçin, Cem, *Fuzulî Divanı Üzerine Notlar=Studies on Fuzulî's Divan*, Cambridge: MA.: Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2001, xvi, 366, [6] s.
- Dursun, Mesut, "Nihanî Divanı: İnceleme-Metin", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1990, ix+289 y.
- Dvorak, Rudolf, *Baki's Divan*, Leiden: Brill, 1. C. 1908, 2. C., 1911, lxxv+666 s.
- Eraslan, Kemal, *Hüseyn-i Baykara Divanından Seçmeler*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987, 1000 Temel Eser 126, 145 s.
- Eraslan, Kemal, *Mevlânâ Sekkâkî Dîvânı*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 1999, xvii+686 s.
- Ergin, Muharrem, *Kadı Burhaneddin Divanı*, İstanbul, 1980, XVII+543 s.
- Ergun, Sadettin Nüzhet, *Bâkî Hayatı ve Şiirleri Cilt 1 Dîvân*, İstanbul: Sühulet Kitap Yurdu, 1935, xv+503 s.
- Ergun, Sadettin Nüzhet, *Hatâyî Divanı Şah İsmail Safevî, Edebî Hayatı ve Nefesleri*, İstanbul: Maarif Kitaphanesi, 1950, 248 s.
- Erkal, Duygu, "Vâridatü'l-Enîka", *Bilîg*, Güz 2000, sy. 26, s. 127-128.
- Erünsal, İsmail E[rol], *The Life and Work of Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi, With a Critical Edition of His Dîvân*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 1983, 523 s.
- Fedai, Harid, *Handî Dîvânı-i: Gazeller*, İstanbul: Eren, 2003, 248 s.
- Fuzulî, *Divan [Gazeller, Terkipler, Kıtalar, Rubailer, Lügatçe, İndeks, Fihrist]*, Abdülbaki Gölpınarlı (haz.), İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1985, cxxxviii+233 s.
- Fuzulî, *Dîvân-ı Türkî*, Emin Sâdıkî (haz.), Tahran: 1374 (1995), xxvii+548 s.
- Fuzulî, Muhammed b. Süleymân el-Bağdâdî, *Dîvân-ı Fârisî=The Persian Poems of Fuzulî, with notes Hossibé Mâzı ođlu*, 2. bs., Tahran: Vezaret-i Ferheng ü İrşad İslam, 1995/1374, lxxii+712 s.
- Fuzulî, *Türkçe Dîvân: hzl.*, Kenan Akyüz, Sedit Yüksel, Süheyl Beken, Müjgan Cunbur, Ankara: İş Bankası, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1958, xi+573 s.
- Gençtürk-Demirciođlu, Tülay, "Cemilî Divanı İnceleme Metin", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2002, vii+604 y.
- Gökyay, Orhan Şaik, "Kanunî'ye İsnad Edilen Dîvân Üzerine", *Tarih ve Toplum*, Ağustos 1989, sy. 68, s. 62-64.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Fuzulî Divanı*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1948, clxiii+432 s.
- Gül, Tayyar, "Divan-ı Şâhî", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2000, xvi-148 y.
- Gülhan, Abdülkerim, "Hakânî Mehmed Bey: Hayatı-Eserleri ve Divanı, Tenkitli Metin", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 1996, xvi+721 y.
- Gürgendereli, Müberra, *Hasan Ziyâ'î Hayatı-Eserleri-Sanatı ve Divanı (İnceleme-Metin)*, Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2981 Yayınlar Dairesi Başkanlığı Sanat-Edebiyat Eserleri Dizisi/440-155, 2002, xiii+395 s.
- İbn Kemâl, *Divan: Tenkitli Metin*, Haz. Mustafa Demirel, İstanbul: 1996, xxv+232 s.

- Iliç, Slobodan, *Hüseynî Lâ-Mekânî: Ein Osmanischer Dichter und Mystiker und sein literarischer Werk*, Wiesbaden: Harrossowits Verlag, 1999, 216 s.
- İpekten, Halûk ve Mustafa İsen, *Basılı Divanlar Kataloğu*, Ankara: Akçağ, 1997, 137 s.
- İpekten, Halûk, *Bâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Ankara: Akçağ, 1998, 242 s.
- İpekten, Halûk, *Fuzûlî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Ankara: Akçağ, 1999, 247 s.
- İsen, Mustafa, *Usûlî Divanı*, Ankara: Akçağ, 1990, 243, [108] s.
- İsen, Mustafa, *Usûlî Hayatı Sanatı ve Divanı*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, 1988, liv+265 s.
- İsen, Mustafa, *Usûlî Hayatı, Sanatı ve Divanı*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi 1987, xxii+285 s.
- İsen, Tûbâ İşinsu, "Divan Şiirine Yapısalcı Bir Yaklaşım: Fuzulî Divanı Üzerine Notlar", *Kanat: Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi Haber Bülteni*, Güz 2002, sy. 10, s. 10.
- İsen, Tûbâ İşinsu, "Şâhî Divanı'na Dair", *Türk Kültürü*, Aralık 2000, Yıl: 39, sy. 54, s. 769, 774.
- Kahraman, Bahattin, "Arşî Divanı'nın Tenkitli Metni", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1989, 471 y.
- Karaca, Oktay Selim, "Haşimi Divanı: Hayatı- Sanatı-Eserleri ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni", Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 1995, 261 y.
- Karahan, Abdülkadir, *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No. 1181, 1966, 18+xxx+214+29 s.
- Karahan, Abdülkadir, *Les Poètes Classiques a l'époque de Soliman le Magnifique*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1991, vii+245 s.
- Karakaş, Cevdet, "Divânçe-i Kesbî: Transkripsiyonlu Metin-Sözlük-İndeks", Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, 2000, xiv+181 y.
- Karataş, İbrahim Hakan, "16. Yüzyılda Bir Nazire Şairi: Sebzî ve Nazireleri", Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, 2001, xii+228 y.
- Karavelioğlu, Murat, "On altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2 cilt, 651+59 y.
- Kazan, Şevkiye, "İshâk Çelebi'nin Divanı'nı Okurken", *Bilig*, Güz 2000, sy. 26, s. 101-108.
- Kazan, Şevkiye, "Kütahyalı Rahîmî ve Divanı", *Bilge*, Yayın-Tanıtım-Tahlil-Eleştiri, Yaz 2004, sy. 41, s. 104-105.
- Kesik, Beyhan, "Cenabi Paşa Divanı: Karşılaştırmalı Metin", Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 1996, xi+274 y.
- Kılıç, Atabey, "Fuzulî'nin İran'da Neşredilen Türkçe Divanı: Emîn Sıddîkî, Fuzulî: Dîvân-ı Türkî, Tahran 1374 (1995), xxvii+548 s.", *EÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1998, sy. 9, s. 165-204.
- Kılıç, Filiz Hançerlioğlu, "Âşık Çelebi Divanı", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1988, 358 y.

- Kılıç, Filiz, “Osmanlı Hanedanından Bir Şair Şehzade Korkud”, *Bilig*, Yaz 1996, sy. 2, s. 203-219.
- Kılıç, Filiz, *Şehzâde Bayezid Şâhî Hayatı ve Divanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 2000, s. xvi+308.
- Kırkkılıç, Ahmet, “Sultan Üçüncü Murâd (Murâdî) Hayatı Edebî Kişiliği Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1985, 685 y.
- Kırkkılıç, Ahmet, *Sultan III. Murad Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'ndan Seçmeler*, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Büyükleri Dizisi 75, 1988, xvii+191 s.
- Korkut, Gülçiçek, “Le'âlî Dîvânı: İnceleme-Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2003, 249 y.
- Küçük, Sabahattin, “Riyâzî Divânı'ndan Seçmeler Üzerine”, *Türk Dili*, 1992, s. 492, 464-473 s.
- Küçük, Sabahattin, *Bâkî Dîvânı*, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1994, xvii+472+3 s.
- Küçük, Sabahattin, *Bâkî Divanı'ndan Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser 140, 1989, vi+426 s.
- Maştakova, E. i., *Mihri Hatun Divanı*, Moskova: Akademiya Nauk SSSR, 1967, 104+306 s.
- Mazioğlu, Hasibe, *Fuzuli ve Türkçe Divanı'ndan Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1992, 243 s.
- Mehmed Fuad, Köprülüzade, *Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divanı Türkî-i Basit*, İstanbul: Türkiyat Enstitüsü, 1928, 79+84 s.
- Mehmedov, Fazıl, *Mehammed Fuzuli Eserlerinin Neşri*, Bakü: Maarif, 1996, s. 269.
- Memmedov, A., *Habîbî Şiirler*, Bakü: Yazıcı Neşriyat, 1980, 68 s.
- Mengi, Mine, *Mesihî Divanı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Divanlar Dizisi 1, 1995, v+303 s.
- Mermer, Ahmet, *Kütahyalı Rahîmî ve Divanı*, İstanbul: İstanbul Sahaflar Kitap Sarayı, 2004, 589 s.
- Mihri, Mehmet, *Ulu Türk Ulusunun Şanlı Şairi Fuzûlî'nin Şerh ve Tefsirli Divanı*, İstanbul: Aydınlık Basımevi, 1937, 125 s.
- Morina, İrfan, *Priştineli Mesihî Hayatı Sanatı Eserleri*, Priştine: Tan Yayınevi, 1987, 304 s.
- Morina, İrfan, *Rumeli Şairi Priştineli Mesihî: Hayatı Sanatı ve Eserleri*, 2. bs, Prizren: Bay Yayınları, 2004, 304 s.
- Muhibbî Dîvânı, Nuruosmaniye Kütüphanesi No 3873'teki Karamemi Tezhipli Nüshasının Tıpkıbasımı*, Sunuş: Günay Kut, Ankara: Kültür Bakanlığı, 2001, 30+280 s.
- Okatan, Halil İbrahim, “Kafzâde Faizî: Hayatı-Eserleri-Sanatı-Tenkitle Divan Metni”, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, 1994, 293 y.
- Okuyucu, Cihan, *Cinânî, Hayatı, Eserleri ve Divanı'ndan Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1996, Türk Klâsikleri Dizisi 35, ix+190 s.
- Okuyucu, Cihan, *Cinânî: Hayatı, Eserleri Divanının Tenkitli Metni*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 1994, 770 s.
- Özdemir, Ayşe Bulan, “Hâşimî [Bursalı]: Hayatı-Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1993, 273 y.

- Özen, Faik, "Beşiktaşlı Yahyâ Efendi Hazretlerinin Hayatı-Menakıbları ve Divançe'si", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 1979.
- Öztürk, Murat, "Handânî'nin Gazelleri: Tahlil-Metin", Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2002, 121 y.
- Özyılmaz, Kezban, "Kâmî: Hayatı-Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1996, xvi+404 y.
- Pala, İskender, "Aşkî Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Dîvân'ı", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1983.
- Pala, İskender, *Baki*, İstanbul: Timaş, 1998, 152 s.
- Paşazade, Erhan, "Necmî Ömer Efendi'nin Divan'ı, Tuhfe-i vahdet ve Kaside-i Elfiyye İsimli Eserlerinin Transkripsiyonlu Metni ve Divanı'nın İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2002, ix+316 y.
- Ross, E. Denison, *Divan-ı Babur Padişâh*, Kalküta: Asiatic Society of Bengal Babtist Mission Press, 1910, 44 s.
- Ross, E. Denison, *Divan-ı Bayram Hân-ı Hânân (Farsça-Türkçe)*, Kalküta: Babtist Mission Press, 1910, 91+7 s.
- Rushdi, Hussamuddin, *Divan-ı Bayram Hân-ı Hânân (Farsça-Türkçe)*, Karaçi: P.T.J. Printing Press, 1971, 18+85 s.
- Samayiloviç, İskender, *Mecmua-i Eş'âr-ı Babur Padişah*, Petrograd: İlyas Mirza Boragan Eskinin Matbaası, 1917, 90+34 s.
- Sami, Şemseddin, *Bâkî'nin Eş'âr-ı Müntehabesi*, İstanbul: Mahmud Beg Matbaası, 1899, 112 s.
- Saraç, M. A. Yekta, "İbn Kemâl Divanı'nın Tenkitli Mentinin Tenkidi", *İlmî Araştırmalar*, 1990, sy. 3, s. 191-195.
- Saraç, M. A. Yekta, *Emrî Divanı*, İstanbul: Eren, 2000, 389 s.
- Saraç, M. A. Yekta, *Şeyhülislam Kemal Paşazade: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Bazı Şiirleri*, İstanbul: Risale Basın Yayın, 1995, 126 s.
- Seyhan, Köksal, "Livâyî Dîvânı'nın Edisyon Kritiği", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2002, vii+501 y.
- Seyhan, Nezihe, "Medhî Divanı İnceleme Transkripsiyonlu Metin", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2000, 639 y.
- Sungur, Necati, *Âhî Divanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1994, 223 s.
- Süreyya, Mehmet, *Divançe-i Hâşimî Emir Osman Efendi*, İstanbul: Matbaa-i Bahriyye, 1913, 58 s.
- Şahin, Esin, "Divan-ı Necmi: Metin", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 1998, v+184 y.
- Şanlı, İsmet, "Hilâlî Divanı: Metin-Çeviri-Tahlil", Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, 1999, vii+174 y.
- Şavk, Ülkü Çelik, "Mevlânâ Sekkâkî Dîvânı, Hazırlayan Kemal Eraslan", *Türk Dili*, Mart 2001, sy. 591, s. 354-356.
- Şentürk, Ahmet Atillâ ve Ahmet Kartal, *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Dergâh, 2004, 536 s.
- Tanyeri, M. Ali, "'Bağdatlı Rûhî Dîvânı" Üstüne", *Dîvânlar Üstüne*, 2005, s. 39-49.

- Tanyeri, M. Ali, ““Behiştî Dîvânı” Üstüne”, *Divânlar Üstüne*, 2005, s. 101-110.
- Tanyeri, M. Ali, ““Hasan Ziyâ’î Divanı” Üstüne”, *Divânlar Üstüne*, 2005, s. 119-124.
- Tanyeri, M. Ali, ““Muhibbî Divanı” Üstüne”, *Divânlar Üstüne*, 2005, s. 23-37.
- Tanyeri, M. Ali, ““Şehzâde Korkut Osmanlı Hanedanından Bir Şair” Üstüne”, *Divânlar Üstüne*, 2005, s. 9-21.
- Tanyeri, M. Ali, *Divânlar Üstüne -Eleştiriler-*, İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2005, s. 131.
- Tarlan, Ali Nihat, *Fuzûlî Divanı Musammat-Mukatta’ ve Rübailer Kısmı*, İstanbul: 1950, 248+10 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Fuzulî Divanı Şerhi*, Ankara: Akçağ, 2001, 720 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Hayâlî Bey Divanı*, Ankara: Akçağ, 1992, 323+61 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Hayâlî Bey Divânı*, İstanbul: İstanbul Millî Eğitim Bakanlığı, 1945, xxiv+450+32 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Necatî Bey Divanı*, Ankara: Akçağ, 1992, 494 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Necatî Bey Divanı*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2342, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 592, Türk Edebiyatı Dizisi: 25, 1997, xxviii+557 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Necatî Bey Divanı*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1963, xxviii+557 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divân Şiiri*: c. I, *Rahmî ve Fevrî*, İstanbul, 1948; c. II, *Ubeydî*, 1948; c. III, *Ulvî-Me’âlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî*, 1949; c. IV, *Revânî-Hayretî-Hâverî-Âhî-Peyâmî-Sânî*, 1949. c. I-IV, 8+110+88+95+110 s.
- Tarlan, Ali Nihat, *Zâtî Divânı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, c. I, 1968, xxxii+496 s., c. II, 1970, 502 s.
- Tataroğlu, Abdullah, “Muhîfî: Hayatı-Eserleri ve Edebî Kişiliği-Divanı’nın Tenkitli Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1995, 338 y.
- Tiker, Savaş, “Necmî Divanı: İnceleme-Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2003, 164 y.
- Timurtaş, Faruk Kadri, *Bakî Divanından Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser 123, 1987, xv+195 s.
- Tok, Vedat Ali, “Garîbî Divanı: İnceleme-Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 1995, viii+308 y.
- Toparlı, Recep ve Sadi Çöğenli, *Divan-ı Halîm Giray*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 1991, 131+59 s.
- Toparlı, Recep, *Hârezmlî Hâfız Divanından Seçmeler*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1994, x+317 s.
- Toparlı, Recep, *Hârezmlî Hafız’ın Divanı, İnceleme-Metin-Tıpkı Basım*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998, 775+586 s.
- Toparlı, Recep, *Şemseddin Sivasî Divanı*, Sivas: Gurbet Yayınları, 1984, 184 s.
- Topçu, Necaettin, “Gelibolulu Âlî’nin Dördüncü Dîvânı: İnceleme-Metin”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 1996, 300 y.
- Tulum, Mertol ve M. Ali Tanyeri, *Nev’î Divanı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2160, 1977, xx+607 s.
- Turan, Selâmi, “Şâhî Mahlâşlı Çilekeş Bir Şehzade: Bayezid”, *bilge*, Kış 2000, sy. 27, s. 88-90.

- Turgut, Savaş, "Edirneli Nazmî: Dîvân-ı Türkî-i Basit, İnceleme-Metin-Sözlük-Adlar Dizini", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2001, vii+317 y.
- Ünlü, M. Şehabettin, "Ubeydî Hayatı Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1991, 233 y.
- Ünver, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, 1991, c. XI, sy. 1, s. 51-89.
- Walsh, John R., "The Divançe-i Kemâl-i Zerd", *Journal of Turkish Studies Ali Nihat Tarlan Hatıra Sayısı*, 1979, s. 403-442.
- Yağmur, Bahri, "Hilâlî Divanı: İnceleme-Metin", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1998, vii+192 y.
- Yakar, Halil İbrahim, *Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2002, xxviii+616 y.
- Yakşı, Ayhan, "Nihânî: Hayatı-Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 1993, 274 y.
- Yazıcı, Gülgün Erişen, "Edirneli Kâmî ve Divanının Tenkitli Metni", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 1998, cxiii+445 y.
- Yıldırım, Ali, "Edirneli Kâmî ve Divanı: İnceleme-Metin", Doktorluk Tezi, Fırat Üniversitesi, 1995, 406 y.
- Yıldırım, Ali, "İshak Çelebi: Hayatı-Eserleri-Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Edisyon Kritiği", Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 1991, xi+260 y.
- Yücel, Bilâl, *Babür Dîvânı Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını Hükümdar Dîvânlar Dizisi, 1995, 575 s.
- Yücel, Bilâl, *Mahmud Paşa Adnî Divanı*, Ankara: Akçağ, 2002, 256 s.
- Zülfe, Ömer, "Yakînî [ö. 1568] Dîvân Tenkitli Metin Tetkik Dizini", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2004, 530+64 y.

Turkish Divan Publications of the Sixteenth Century

Ömer Zülfe

Abstract

Concerned with the publications of the 16th century divans (poetry collections) in the Latin alphabet, the article at hand first briefly introduces the works that guided the later publications. This is followed by proposals on subjects such as appellation, script writing, analysis and translation in reference to the main books published in the field so far. The third part of the article consists of the records of the publications of the 16th century divans as encountered in books and theses.

Key Words: Baki, Fuzuli, Edith Ambros, Ali Nihat Tarlan, Abdulkadir Karahan, Divan

XVI. Yüzyıla Ait Türkçe Dîvan Neşirleri

Ömer Zülfe

Özet

XVI. asra ait divanların yeni harflerle neşirlerini konu edinen bu yazıda ilk olarak, daha sonraki yayınlara kılavuzluk eden eserler kısaca tanıtılmıştır. Bu kısa tanıtımın ardından bugüne kadar basılan belli başlı kitaplar göz önünde bulundurularak adlandırma, metin yazımı, inceleme ve çeviri gibi hususlarda teklifler sunulmuştur. Yazının üçüncü bölümünde, tespit edilebildiği kadarıyla, kitap ve tez olarak hazırlanan XVI. asır divan neşirlerinin künyeleri yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Baki, Fuzuli, Edith Ambros, Ali Nihat Tarlan, Abdulkadir Karahan, Divan.

